

19.09.2023

Rekommunaliserte renovasjonstjenester

Rapport 24-2023

Rapport nr. 24-2023 fra Samfunnsøkonomisk analyse AS

ISBN-nummer: 978-82-8395-193-6
Oppdragsgiver: Fagforbundet
Forsidefoto: Michiel Annaert on
Unsplash
Tilgjengelighet: Offentlig
Dato for ferdistilling: 19. september 2023
Forfattere: Emil Cappelen Bjøru, Jonas
Måøy
Kvalitetssikrer: Karin Ibenholt

Samfunnsøkonomisk analyse AS

Borggata 2B
N-0650 Oslo

Org.nr.: 911 737 752
post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Forord

Samfunnsøkonomisk analyse AS har på oppdrag for Fagforbundet kartlagt og analysert utviklingen i renovasjonstjenester i utvalgte kommuner og undersøkt forskjellene mellom egenregi og anbudsløsning. Vi har gjennomført en intervjuundersøkelse rettet mot ledere og tillitsvalgte i renovasjonsvirksomheter. Vi har også benyttet flere kilder til deskriptiv statistikk samt bestilt tabelluttrekk fra Statistisk sentralbyrå for lønn og legemeldt sykefravær.

Vi ønsker å takke våre kontaktpersoner i Fagforbundet for et spennende oppdrag og godt samarbeid i prosjektperioden. Takk også til alle som har stilt i intervjuer, og delt sine erfaringer og sin innsikt.

Oppdraget ble gjennomført i perioden mai til september 2023. Samfunnsøkonomisk analyse AS er ansvarlig for alt innhold i rapporten.

Oslo, 19. september 2023

Emil Cappelen Bjøru
Prosjektleder
Samfunnsøkonomisk analyse AS

Sammendrag

I 2017 gikk det private renovasjonsselskapet RenoNorden konkurs, og om lag 150 kommuner sto uten en løsning for innsamling av husholdningsavfall. Samme år gikk også Veireno konkurs, som hadde kontrakt med om lag 7 kommuner, deriblant Oslo. I 2019 gikk Retur konkurs, samtidig som de hadde kontrakt med om lag 45 kommuner om innsamlingstjenester. Disse om lag 200 kommunene, som i all hovedsak hadde organisert renovasjonstjenestene med deltakelse i IKSer eller kommunale foretak, sto overfor valget mellom å lyse ut et nytt tilbud eller å gjennomføre tjenesten i egenregi.

Flertallet av kommunene valgte egenregi etter konkursene, og i denne rapporten undersøker vi hvilke erfaringer både disse og andre har gjort seg i etterkant, samt hva deskriptiv statistikk viser om gebyrnivåer, sorteringsgrader og materialgjenvinning på virksomhetsnivå og lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår, sykefravær, utdanning og kompetanse blant de ansatte.

Datagrunnlaget vårt består av relevante dokumenter, offentlig statistikk, data fra årsrapporter og intervjuer med et utvalg ledere og tillitsvalgte innen kommunale renovasjonstjenester. Vi har ikke intervjuet et representativt utvalg, og resultatene vi gjengir i rapporten må derfor tolkes med forsiktighet.

Ingen generell sammenheng mellom utsettingsgrad og driftseffektivitet, men gebyrene økte mest blant de som valgte egenregi, noe som delvis kan skyldes bedre lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår

For landet som helhet har materialgjenvinningen, biogassproduksjonen (basert på matavfall) og sorteringsgraden økt siden 2017, og det gjelder også når vi ser på både de kommunene som valgte nytt tilbud etter konkurs og de som valgte egenregi. Imidlertid har de som valgte nytt tilbud økt materialgjenvinningen noe mer enn de som valgte egenregi etter konkursene.

Analysen gjort på Avfall Norges benchmarkingsdata tyder på at det ikke er noen sammenheng mellom utsetting av tjenesten og driftseffektivitet, gebyrnivå og kundetilfredshet. Gebyrene økte mer for de som tok tjenesten over i egenregi enn de som fortsatte med nye tilbud etter konkursene, men er lavere enn øvrige kommuner. Noe av økningen kan skyldes bedre lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår for renovatørene.

Både intervjuene og kartleggingen av lønns- og pensjonsvilkår vi har gjennomført i prosjektet tilsier at de kommunene og kommunale avfallsselskapene som har valgt å gå fra å ha innsamlingstjenesten på tilbud til å drive i egenregi i perioden 2017 til i dag, har løftet lønns-, arbeids- og pensjonsvilkårene til renovatørene som ble ansatt i den videre driften.

Vår kartlegging viser at avtalt månedslønn både i gjennomsnitt og på medianen er høyere i offentlig sektor enn i privat sektor. Det er mye større forskjell på medianen og gjennomsnittet i privat sektor enn i offentlig sektor, noe som tyder på at det er mer sammenpresset lønnsstruktur i offentlig sektor. Videre tyder lønnsstatistikken på at andelen av lønnstakere som jobber overtid er større i offentlig sektor, men at det er en viss andel som jobber svært mye overtid i privat sektor. Omfanget av uregelmessige tillegg er høyere i privat sektor, som tyder på mer ubekvem arbeidstid der.

I fem av seks kommunale avfallsselskap vi har vært i kontakt med, gis det høyere lønn til ansatte med fagbrev. Disse fem sier også at de jobber for å få flere til å ta fagbrev ved å insentivere og legge til rette for det på flere måter. Basert på intervjuene vi har gjort er det grunn til å tro at fagbrevandelen er høyere i kommunale avfallsselskap enn i privat sektor. Høyere fagbrevandel med avlønning av fagbrev innebærer økte kostnader, men det er nærliggende å anta at det også medfører bedre kvalitet på tjenesten.

Når det gjelder pensjon er det all grunn til å tro at vilkårene er bedre i offentlig sektor. Kommuneforvaltningen har ytelsespensjon (også kalt offentlig tjenestepensjon), og de seks IKSene og de kommunalt eide aksjeselskapene vi har vært i kontakt med gjennom prosjektet har også ytelsespensjon. I privat sektor er det grunn til å tro at det er vanlig med innskuddspensjon med en innskuddssats som er under maksimal sats på sju prosent. Dermed vil pensjonsutbetalingen for en ansatt som har vært ansatt i privat sektor gjennom yrkeslivet mest sannsynlig være lavere enn dersom denne personen hadde vært ansatt i offentlig sektor.

Sykefravær kan være en indikator på psykisk og fysisk arbeidsbelastning og HMS-standarder i virksomheter. Vi har kun sammenlignbare tall for privat og offentlig sektor når det gjelder legemeldt sykefravær. Tallene viser at forskjellene mellom privat og offentlig sektor er svært små.

Flere av informantene blant egenregiselskapene, mener at både lavere turnover og det å bli en mer attraktiv arbeidsgiver er argumenter for egenregi. De vurderer at økt kontinuitet og å bygge kompetanse over tid gir økt kvalitet.

Ledere og tillitsvalgte i kommunale avfallsselskaper om egenregi: Bedre kommunikasjon mellom renovatørene og resten av virksomheten, lettere å gjennomføre endringer i tjenesten og mer ansatt-medvirkning

Intervju tyder på at anbudsløsninger skaper større avstand mellom renovatører og ledelsen i det kommunale selskapet/IKSet, og at dette er negativt for opplevelse av medvirkning og trivsel. Det er nærliggende å anta at egenregi skaper bedre lokalt partssamarbeid. Teoretisk og empirisk litteratur tyder på at en høy grad av tillit og lokalt partssamarbeid har en sammenheng med økt produktivitet (Samfunnsøkonomisk analyse, 2021). Merk at empirisk forskning på dette feltet ikke har fokusert på renovasjonsvirksomheter, og det er ikke rett fram å trekke konklusjonene i forskningen over på renovasjonsbransjen.

Ledere og tillitsvalgte blant de som driver i egenregi, vektlegger bedre kommunikasjon og samarbeid mellom kundesenter, renovatører og innbyggerne samt mellom ansatte og ledelsen som viktige argumenter for egenregi, fordi det gir økt kvalitet på tjenesten. Videre trekker flere fram muligheten til å se helheten i tjenesten og kommunisere bedre på tvers av renovasjonstjenesteleddene som positivt når alle tjenestene er i egenregi.

Ledere i egenregiselskaper mener at det er komplisert å gjøre endringer i tjenesten gjennom kontrakter. Videre vurderer de at i en tid med store endringer i tjenesten, blant annet som følge av forventninger om nye krav, er det best å ha tjenesten i egenregi. Flertallet av ledere i avfallsselskap/kommuner som har tjenesten på anbud mener kontraktsstyring fungerer godt, og erfarer at de får til de endringene de ønsker

gjennom med bruk av kontrakter. Det krever imidlertid god bestillerkompetanse og at man følger godt med på bransjens utvikling. En annen leder for et avfallsselskap med innsamlingstjenester på anbud opplever at det er svært vanskelig å få den private tjenesteleverandøren til å levere på kvalitet, selv med konstant oppfølging av leverandøren.

I anbudskontrakter kan man kreve virksomhetsoverdragelse, for å unngå at ansiennitet blir kansellert. Man kan også stille krav til lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår og fagbrevandel. Det medfølger et ansvar om å drive kontroll og revisjon med leverandøren, for å sørge for at kontrakten og kravene i den følges. Tilstrekkelig og kompetent arbeidsinnsats i utforming av kontrakter, og kontroll og revisjon i kontraktsperioden burde i prinsippet kunne utjevne mange av forskjellene mellom offentlig og privat sektor. Intervju og statistikk tyder imidlertid på at det kan være vanskelig å få den private leverandøren til å etterleve krav til kvalitet og kompetanse, selv for en kompetent organisasjon. Samtidig erfarer andre med anbudsløsning at de mestrer dette og opplever gode resultater med kontraktsstyring.

Som nevnt har flertallet av de som har opplevd at den private tjenesteleverandøren gikk konkurs valgt egenregi, og vi har vært i kontakt med noen kommunale avfallsselskaper som har valgt egenregi uavhengig av en slik situasjon. Utviklingen med økt bruk av egenregi skjer også i Sverige, som har et bedre utviklet marked for private tjenester enn i Norge. En utredning blant ledere i svenske kommuner finner mange av de samme argumentene for egenregi som vi hører i intervju med norske ledere og tillitsvalgte.

Summary

In 2017, the private waste collection company RenoNorden went bankrupt, and around 150 municipalities were left without a solution for collecting household waste. In the same year, Veireno, which had contracts with around 7 municipalities, including Oslo, also went bankrupt. In 2019, Retur went bankrupt, at the same time they had contracts with around 45 municipalities regarding waste collection services. These approximately 200 municipalities, who had mainly organised the waste collection services through participation in inter-municipal cooperation, were faced with the choice between issuing a new tender or carrying out the service themselves.

After the bankruptcies, the majority of the municipalities chose to carry out the waste collection themselves (or through inter-municipal cooperation), and in this report we examine what experiences both these and others have had afterwards, as well as what descriptive statistics show about waste fee levels, sorting levels and material recycling at enterprise level and wages, working and pension conditions, sickness absence, education and competence among the employees.

Our data base consists of relevant documents, public statistics, data from annual reports and interviews with a selection of managers and union representatives within municipal waste disposal services. We have not interviewed a representative sample, and the results we reproduce in the report must therefore be interpreted with caution.

No correlation between the degree of contracted waste management services and operational efficiency, but the fees increased most among those who chose self-management, which may partly be due to improved salary, working and pension conditions

Nationwide, recycling, biogas production (based on food waste) and the degree of sorting have increased since 2017, and this also applies when we look at both the municipalities that chose to issue a new tender after bankruptcy and those that chose to carry out the service in-house. However, those who chose a new tender have increased their share of recycled waste somewhat more than those who chose to carry out the service themselves after the bankruptcies.

Analyses carried out on Avfall Norge benchmarking data indicate that there is no connection between the degree of contracted waste management services and operating efficiency, fee level and customer satisfaction. The fees increased more for those who took over the service on their own than those who continued with new tenders after the bankruptcies, but are lower than other municipalities. Some of the increase may be due to improved salary, working and pension conditions for the employees.

Both the interviews and the mapping of salary and pension conditions that we have carried out in the project indicate that the municipalities and municipal waste companies that have chosen to go from having the waste collection service out on contracts to carrying it out on their own in the period from 2017 to today, have raised salaries and the working and pension conditions of the employees who stayed on.

Our survey shows that the agreed monthly salary, both on average and on the median, is higher in the public sector than in the private sector. There is a much greater difference between the median and the average in the private sector than in the public sector, which suggests that there is a more compressed

wage structure in the public sector. Furthermore, the wage statistics indicate that the proportion of wage earners who work overtime is greater in the public sector, but that there is a certain proportion who work a great deal of overtime in the private sector, thus making the average overtime pay higher in the private sector. The statistics indicate more inconvenient working hours in the private sector.

In five out of six municipal waste companies we have been in contact with, higher wages are given to employees with vocational certificates. These five also say that they are working to get more people to take vocational certificates by incentivizing and facilitating it in several ways. Based on the interviews we have conducted, there is reason to believe that the share of vocational certificates is higher in municipal waste companies than in the private sector. A higher share of professional qualifications with remuneration means increased costs, but it is reasonable to assume that this also results in better quality of the service.

Regarding pension schemes, there is every reason to believe that the conditions are better in the public sector. The municipal administration has a public service pension, as do the six municipal waste companies we have been in contact with. In the private sector, there is reason to believe that it is common to have a pension scheme with contribution rate that is below the maximum rate of seven per cent. Thus, the pension payment for an employee who has been employed in the private sector throughout his working life will most likely be lower than if this person had been employed in the public sector.

Sickness leave can be an indicator of mental and physical workload and HSE standards in companies. We only have comparable data for the private and public sector regarding long term sickness leave. The figures show that the differences between the private and public sector are very small.

Several of the informants among the “in-house companies” believe that both lower turnover and becoming a more attractive employer are arguments for keeping the service in-house. They consider that continuity and building expertise over time leads to increased quality.

Managers and union representatives in municipal waste companies on self-management: Better communication between the renovators and the rest of the business, easier to implement changes

Our interviews indicate that outsourcing create a greater distance between waste collectors and the managers of the municipal company, and that this is negative for the experience of participation and well-being of the employees. It is reasonable to assume that carrying out the service in-house creates better local cooperation between the employees and management. Theoretical and empirical literature suggests that a high degree of trust and local cooperation between the employees and management has a connection with increased productivity (Samfunnsøkonomisk analyse, 2021). Note that empirical research in this field has not focused on waste collection companies.

Managers and employee representatives among those carrying out the service in-house, emphasize better communication and cooperation between the customer centre, waste collectors and residents as well as between employees and management as important arguments for carrying out the service in-house, because it increases the quality of the service. Furthermore, several of those we interviewed highlight the

positives of seeing the totality of the service and communicating better across the waste management service types as positive when all the services are in-house.

Managers in in-house companies believe that it is complicated to make changes to the service through contracts. Furthermore, they consider that in a time of major changes in the service, partly as a result of expectations of new legislation, it is best to have the service in-house. The majority of managers in waste companies/municipalities that have outsourced the service, believe that contract management works well, and experience that they achieve the changes they want through the use of contracts. However, it requires good tender skills and that you keep a close eye on the industry's development. Another manager of a waste company with outsourced collection services, finds that it is very difficult to get the private service provider to deliver on quality, even with constant dialogue between the parties.

It is possible to demand a transfer of undertakings in tenders, thus avoiding the cancellation of seniority. Furthermore, one can make demands regarding the wage conditions, working conditions, pension scheme and the share of workers with vocational certificates (or how many should gain such during the contract period). However, with the tender issuant, there lies a responsibility to control and check that the private service provider is compliance with contract and its content during the contract period. Adequate and competent labour in creating tenders and controlling and auditing during the contract period could in principle equalise many of the differences in employee conditions between the public and private sector. However, our interviews and relevant statistics indicate that it is difficult to make the private service provider fully comply with the contract in terms of quality standards, even for a competent organisation. At the same time, some experience that this is achievable, and consider outsourcing and management through contracts a good arrangement.

As mentioned, the majority of those who have experienced the private service provider going bankrupt have chosen to carry out the service in-house, and we have been in contact with some municipal waste companies who have chosen in-house services without having their private service provider going bankrupt. The development with increased use of in-house services is also happening in Sweden, which has a better developed market for private services than Norway. A study among managers in Swedish municipalities finds many of the same arguments for in-house waste collection that we hear in interviews with Norwegian managers and employee representatives.

Innhold

Forord	III
Sammendrag	IV
Summary	VII
1 Innledning	11
1.1 Mandat	11
1.2 Metode	11
1.3 Leseveiledning	11
2 Om renovasjonstjenesten og utvalget	13
2.1 Avfallsmengder	13
2.2 Renovasjonstjenester	13
2.3 Om konkursene og utvalget kommuner vi ser nærmere på i rapporten	14
3 Virksomhetsnivå	15
3.1 Gebyrer	15
3.2 Innsamling og utsortering	19
3.3 Behandling	20
3.4 Endring og utvikling i tjenesten	21
3.5 Andre utfordringer med egenregi og anbud	23
4 Ansatte	24
4.1 Lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår	24
4.2 Sykefravær	27
4.3 Turnover og rekruttering	28
4.4 Medvirkning og lokalt partssamarbeid	28
4.5 Utdanning og kompetanse	29
5 Referanser	32
Vedlegg	33

1 Innledning

I 2017 gikk det private renovasjonsselskapet RenoNorden konkurs, og om lag 150 kommuner sto uten en løsning for innsamling av husholdningsavfall.¹ Samme år gikk også Veireno konkurs, som hadde kontrakt med om lag 7 kommuner, deriblant Oslo. I 2019 gikk Retur konkurs, samtidig som de hadde kontrakt med om lag 45 kommuner om innsamlingstjenester.

Alle disse kommunene, i all hovedsak gjennom deltakelse i IKSer eller kommunale foretak for renovasjon, sto overfor valget mellom å lyse ut nye anbud eller å ta tjenesten i egenregi. Et flertall kommuner valgte egenregi, mens noen har valgt egenregi i senere tid, etter nytt anbud.

1.1 Mandat

Fagforbundet ønsker med dette prosjektet å få kunnskap om hvordan renovasjonstjenesten har utviklet seg hos de kommuner som valgte å flytte renovasjonstjenesten til egenregi i forbindelse med konkursene i Reno Norden, Veireno og Retur. Følgende spørsmål er adressert i prosjektet:

- Hvilke effekter har overtakelse av renovasjonstjenesten hatt for kommunenes evne til å levere gode tjenester på avfallsområdet?
- Hvilke fordeler og ulemper med egenregi og anbud opplever ledere og tillitsvalgte i renovasjonsvirksomheter?
- Hva er forskjellene i lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår for de ansatte i private og kommunale virksomheter?
- Er det noen HMS-relaterte forskjeller mellom private og kommunale virksomheter?

- Er det noen kompetansemessige forskjeller mellom private og kommunale virksomheter?

1.2 Metode

Basert på den skisserte problemstillingen over har vi gjennomført en kartlegging i tre trinn:

- I. Kvantitativ analyse av utviklingen i renovasjon basert på KOSTRA-tall og lønns- og sykefraværsforskjeller mellom offentlig og privat sektor
- II. Gjennomgang av tilgjengelige årsrapporter mv. for alle eller et utvalg av de 23 virksomhetene og et utvalg referansevirksomheter, samt andre relevante dokumenter
- III. Fordypende case-studier av et utvalg virksomheter

I del III har hoveddelen av arbeidet bestått av dybdeintervjuer med 18 intervjuobjekter, 9 blant ledelsen og 9 blant tillitsvalgte i renovasjonsvirksomheter.

Casene og intervjuobjektene er behandlet anonymt, noe vi mente var avgjørende for at intervjuobjektene skulle prate fritt og åpent med oss.

Merk at det ikke er et representativt utvalg av aktører som er blitt intervjuet, og resultatene vi gjengir i rapporten må derfor tolkes med forsiktighet.

1.3 Leseveiledning

I kapittel 2 beskriver vi kort renovasjonstjenestene og bakgrunnen for prosjektet; konkursene i private leverandører av renovasjonstjenester og et utvalg kommuner som tok over i egenregi. Kapittel 3

¹ <https://www.nrk.no/sorlandet/flere-kommuner-jobber-med-kriselosning-etter-renonorden-konkurs-1.13695554>

gjengir resultater på virksomhetsnivå, mens vi i kapittel 4 gjengir funn på arbeidstakernivå.

2 Om renovasjonstjenesten og utvalget

2.1 Avfallsmengder

Norske husholdninger kaster mellom 2,1 og 2,4 millioner tonn avfall i året, tilsvarende mellom 392 og 451 kilo per innbygger. Siden 2015 har det vært en gradvis reduksjon i mengden restavfall på 1,7 prosent i året i gjennomsnitt. Utsortert avfall, som plast, metall, matavfall, papp, EE-avfall og annet, har samtidig blitt redusert med 0,6 prosent i året i gjennomsnitt. I perioden var det samtidig en oppgang i særlig sistnevnte i 2019-2021. Dette kan dels skyldes at Covid-19-pandemien gjorde at befolkningen i stor grad holdt seg innenlands og hadde sitt forbruk i Norge i større grad enn andre år. I tillegg var det for mange også et økt forbruk i hjemmet, som tidligere fant sted på kontoret og sosiale møteplasser som restauranter. Endringene i forbruk fører også til endringer i hvor avfall oppstår.

I 2022 utgjorde restavfall 41 prosent av det samlede avfallet fra husholdninger, jf. figur 2.1. De største fraksjonene av det utsorterte avfallet var papp, matavfall, treavfall og hageavfall.

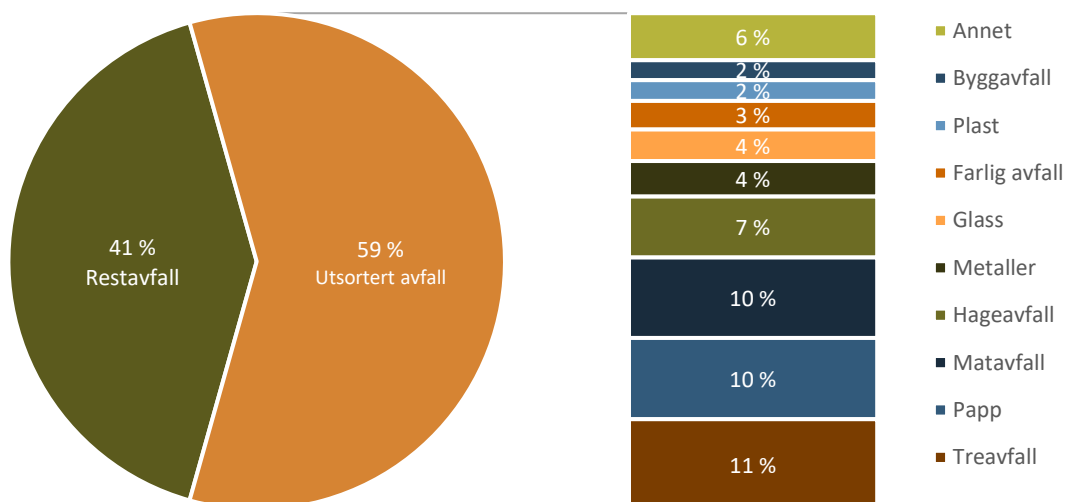
Om lag 56 prosent av husholdningenes avfall hentes ute hos innbyggerne, mens de resterende 44 prosentene kommer til gjenvinningsstasjoner.

2.2 Renovasjonstjenester

Ifølge forurensningsloven er det kommunen som har ansvar for innsamling av alt husholdningsavfall. Kommunen kan imidlertid velge om man ønsker å drifte renovasjonstjenesten selv, gjennom et kommunalt selskap (og da gjerne i samarbeid med flere kommuner i et interkommunalt selskap (IKS)) eller legge ut tjenesten på anbud. Kommuner kan også la et kommunalt foretak eller et IKS være et «bestillerselskap» og legge tjenesten ut på anbud.

Kommunene samler inn husholdningsavfall på forskjellige måter, men det er vanlig at fire fraksjoner samles inn fra avfallsdunker ved boligene; restavfall, plast, matavfall og papp og papir. Glass- og metallemballasje samles inn med avfallsdunker ved boligene eller ved at innbyggerne leverer det til (større eller mindre) gjenbruksstasjoner spredt

Figur 2.1 Avfall fra husholdninger. Fordeling etter type. 2022.

Note: Annet inkluderer her EE-avfall, (lett) forurensende masser, gips, bildekk, tekstiler og det som er kategorisert som «Annet» i kildetabellen. Oslo er ekskludert i datagrunnlaget

Kilde: SSB-tabell 13136

rundt omkring i kommunen. Farlig avfall, tekstiler og større avfall leveres også på gjenbruksstasjoner.

Innsamlet avfall går så til en omlasting/sortering før det transporteres til behandling, dvs. materialgjenvinning, forbrenning, biogassproduksjon, deponi, kompostering eller annet.

Behandling kan skje i kommunen, et annet sted i Norge eller i utlandet (hovedsakelig Sverige).

Myndighetene har ambisjoner for økt materialgjenvinning, og 1.januar 2023 ble det innført nye krav til utsortering og materialgjenvinning. Kommunene har blitt pålagt å utsortere alt bioavfall, dvs. matavfall, hageavfall og parkavfall, og levere dette til materialgjenvinning. Innen 2035 skal 70 prosent av matavfallet og plastavfallet utsorteres. Sammen med nye krav til utsortering og materialgjenvinning kom det også en del krav til virksomheters utsortering.²

2.3 Om konkursene og utvalget kommuner vi ser nærmere på i rapporten

I 2017 var det om lag 150 kommuner som hadde satt ut renovasjonstjenestene til Reno Norden, og som stod uten en fungerende renovasjonstjeneste da Reno Norden gikk i konkurs i september 2017. Flertallet av disse kommunene valgte å ta over renovasjonstjenesten selv, mens mange andre fortsatte med anbud.

Totalt var det 83 kommuner som tok over renovasjonstjenesten i egenregi selv eller via interkommunale selskaper (IKSer), mens de resterende satte ut tjenesten på nytt anbud.³ Av de som satte ut tjenes-

ten på nytt anbud, valgte seks kommuner å ta den inn i egenregi i 2018 og 2019, mens ytterligere fem kommuner gjorde en beslutning i 2022 om at det skal skje i løpet av noen år.

Tidligere i 2017 gikk også Veireno konkurs, og Oslo kommune valgte deretter å ta tjenesten i egenregi. En rekke kommuner i Vestfold, som også hadde kontrakt med Veireno, lyste ut et nytt anbud og har fortsatt med privat tjenesteleverandør.

I 2019 gikk Retur konkurs, og om lag 45 kommuner i Nordland, Trøndelag og Nordmøre mistet dermed tjenesteleverandøren sin. Disse valgte alle å ta tjenesten i egenregi.

Til sammen var det om lag 130 kommuner som tok over tjenesten i egenregi etter at en privat tjenesteleverandør gikk konkurs i årene 2017, 2018 og 2019, og om lag 60 kommuner som har fortsatt med anbuds løsning.

Konkursene nevnt ovenfor preger fortsatt markedet, som nå i hovedsak består av tre store private aktører: Nordren, Norsk Gjenvinning og Ragn-Sells.

Videre i denne rapporten fordeler vi landets kommuner i enkelte figurer i tre grupper:

- **Nytt anbud:** Kommuner som ble rammet av konkursen og la ut tjenestene på anbud
- **Egenregi:** Kommuner som ble rammet av konkursene og tok over driften i egenregi
- **Øvrige:** De øvrige kommunene i landet som ikke ble direkte rammet av konkursene

² Se <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/strengere-krav-til-kildesortering-av-avfall/id2917708/> eller <https://avfallnorge.no/bransjen/nyheter/slik-er-de-nye-kravene-for-utsortering-og-materialgjenvinning>

³ <https://frifagbevegelse.no/forside/slik-har-det-gatt-med-kommunene-som-ble-rammet-av-den-store-renovasjonskonkursen-6.158.494679.ff889001e0>

3 Virksomhetsnivå

I dette kapitlet ser vi på utviklingen av renovasjons-tjenestene i kommunene som overtok innsamling av avfall i egenregi i 2017 eller senere, med fokus på temaer og indikatorer som gjelder virksomhetsnivået, ikke forhold som dreier seg om de ansatte. Videre ser vi på forskjeller mellom de som driver i egenregi og de som har satt ut tjenesten på anbud.

Om valget av egenregi da konkursene inntraff

Alle intervjuobjektene våre blant ledere for virksomheter som tok tjenesten i egenregi, sier at da konkursene i RenoNorden, Veireno og Retur inntraff, ble valget om egenregi ble delvis påtvunget fordi markedet for private tjenester opplevdes som dårlig. Det var få aktører, Nordren var nyoppstartet, og konkursene i bransjen gjorde at risikoen med å velge anbudsløsning opplevdes som høy.⁴

Noen av de som valgte egenregi, gjorde det på bakgrunn av grundig utredning. Flere informanter viser til utredninger gjort basert på Avfall Norges renovasjonsbenchmarking, der resultatene viser at det ikke er noen systematisk forskjell i verken driftseffektivitet eller kundetilfredshet for ulike utsettingsgrader for innsamling. Utredninger finner heller ingen sammenheng mellom utsettingsgrad og gebyrnivå.⁵

3.1 Gebyrer

Kommunenes renovasjonstjenester skal i prinsippet dekkes i sin helhet av innbyggerne, dvs. til selvkost i form av gebyrer. Størrelsen på gebyrene er følgelig

definert av hvor mye tjenesten koster, og fordeles på boliger i kommunen.

Ifølge Avfall Norge står innsamling for 30 prosent av kostnadene i gjennomsnitt, mens behandling står for 21 prosent.⁶ Drift av gjenvinningsstasjoner står for 17 prosent, mens oppsamling, ettersortering og støttefunksjoner alle utgjør om lag 8-9 prosent.

I et gitt år er det alltid noen kommuner (1 til 3 prosent) som har en selvkostgrad under 90 prosent. Rundt 90 prosent har samtidig en selvkostgrad på 100 prosent eller mer.⁷ Følgelig er også den finansielle dekningsgraden for det store flertallet av kommunene på rett under 100 prosent eller over.

SSB sin statistikk på området viser at det er stor variasjon i størrelsen på gebyrene i landets kommuner. I 2023 har halvparten av kommunene gebyrer mellom 3 100 og 4 000 kroner per årsinnbygger.⁸ Samtidig spenner gebyrene bredt, fra 1 630 kroner i Stord til 6 047 kroner i Lebesby. Gebyr per årsinnbygger innebærer den hyppigst forekommende gebyrsatsen for en standard enebolig på 120 kvadratmeter i bruksareal, og er følgelig noe begrenset i at den ikke tar høyde for større variasjoner i boligsammensetningen i kommunen. Videre i dette kapitlet ser vi derfor på de samlede gebyrinntektene og de samlede gebyrgrunnlag, og fordeler dette på antallet innbyggere ved inngangen av året. Dette gir oss et bedre sammenligningsgrunnlag, men vil samtidig ikke ta høyde for større variasjoner i antall innbyggere per boenhet. Oslo kommune er av denne

⁴ Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RfD) gikk ut med ny konkurranse etter utløpet av den midlertidige i forbindelse med konkursen, og fikk kun én tilbyder som endte etter forhandlinger med en pris som var ca. 50 prosent høyere

(<https://www.samfunnogokonomi.no/2021/03/egenregi-eller-konkurranseutsetting/>)

⁵ <https://avfallnorge.no/bransjen/nyheter/ingen-sammenheng-mellom-gebyrniv%C3%A5-og-bortsetting-av-avfallstjenester>

⁶ <https://avfallnorge.no/bransjen/nyheter/slik-fordeler-kostnadene-for-husholdningsrenovasjonen-seg>

⁷ SSB-tabell 12220 - Selvkostgrad (prosent). Selvkostgraden kan være over 100 prosent fordi gebyret blir satt basert på budsjetterte kostnader.

⁸ Årsgebyr: Gebyret er oppgitt for år n, dvs. at for år 2017 oppgis satsen per 1. januar 2017. Med årsinnbygger menes innbyggertall justert for hytter. Dette gjøre for å kompensere for det ekstra husholdningsavfallet som kommer fra hytterrenovasjonen. I snitt blir hver hytte brukt av fire personer ca. 30 dager per år. Omregnet utgjør tre hytter en ekstra innbygger.

grunn, samt grunnet utslaget endringer i kommunens gebyrer gir for en gitt gruppe, utelatt fra samtlige figurer.

En sammenligning av to kommuners gjennomsnittlige gebyrer per innbygger kommer likevel ikke helt uten ytterligere forbehold, da enhver kommune står overfor ulike muligheter og utfordringer i sin drift.⁹ For eksempel vil det kunne tenkes at en tettbefolket kommune med god infrastruktur har bedre forutsetninger for å ha effektive ruter enn en kommune med en mer spredt befolkning og med større utfordringer tilknyttet veiforhold. Det er derfor mer interessant å se på endringer over tid enn nivået et gitt år i flere av tilfellene.

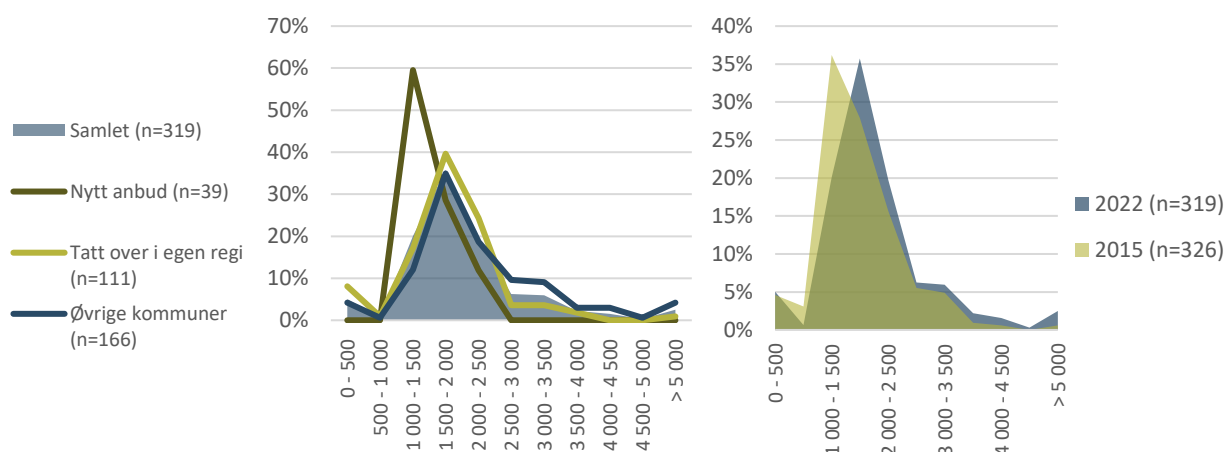
I arbeidet med denne rapporten har vi undersøkt eventuelle sammenhenger mellom gebyrsatser og befolkningsstørrelse, fylke, og befolkningstetthet, men ser at hvis det er noen sammenheng, så er det ikke noe som er direkte synlig fra statistikken, da andre faktorer drar i andre retninger.

Figur 3.1 viser andelen kommuner som har en gebyrinntekt per innbygger i 500-kroners intervaller i 2022. Figuren til venstre viser at 76 prosent av landets kommuner har en gebyrinntekt per innbygger mellom 1 000 og 2 500 kroner. Fordeling er relativt lik for de fleste kommunekategorier. Unntaket er kommunene som la ut tjenestene på anbud etter konkurransen, hvor samtlige faller innunder dette intervallet, og hvor 60 prosent hadde en gebyrinntekt per innbygger på 1 000 til 1 500 kroner. Samtidig er det kun 42 kommuner i denne kategorien.

Figuren til høyre viser samtidig at gebyrinntekt per innbygger i 2023-kroner i hele landets kommuner har økt noe fra 2015 til 2022.

Figur 3.2 viser gebyrinntekter og gebyrgrunnlag (kostnadene ved renovasjonstjenesten) per innbygger for de ulike kategoriene av kommuner under ett (hver kategori behandles som én stor kommune). Her har vi deflatert prisene til 2023-kroner med kommunal deflator, for å se på endring i reelle inntekter

Figur 3.1 Gebyrinntekt per innbygger i 2022 (i 2023-kroner), etter kommunegruppering og intervaller på 500 kroner (venstre) og etter år (høyre).

Note: Figuren viser spennet mellom laveste og høyeste årsgebyr samt gjennomsnitt for kommuner som har gått over til egenregi, og øvrige. Oslo er ekskludert i datagrunnlaget

Kilde: SSB-tabell 12842

⁹ <https://avfallnorge.no/bransjen/nyheter/kan-man-sammenligne-renovasjonsgebyret-med-nabokommunen>

og utgifter. Videre har vi indeksert tallene slik at 2015 viser 100, fordi nivåene kan ha mange forklaringer, og fordi vi er mest interessert i «sjokk» eller tydelige endringer i utviklingen.

Alle tre kategorier har hatt en reell vekst i gebyrinntekter og gebyrgrunnlag per innbygger i perioden 2015 til 2022. I enkelte år ser vi samtidig at de divergerer. Etter konkursen i 2017 ser vi ingen tydelige forskjeller i utviklingene i gebyrinntekter per innbygger.

Gebyrgrunnlag per innbygger økte samtidig betydelig i 2019 for kommuner som tok over tjenestene i egenregi. Det er nærliggende å tenke at denne økningen var et resultat av underprising av kontraktene til RenoNorden og Retur, siden de begge gikk konkurs. Intervjuobjektene våre har også fortalt historier om driften til disse selskapene som tyder på at prisene de tilbudte i anbudsprosesser i mange tilfeller ble presset så lavt at det var praktisk umulig og/eller helt utenkelig å drive til samme kostnadsnivå i egenregi. Når det gjelder Veireno i Oslo er dette godt kjent gjennom mediedekningen.¹⁰ Intervjuer vi har gjennomført med ledere og tillitsvalgte med erfaring fra kontraktperioden før det private selskapet i kommunen/regionen gikk konkurs tyder på at det i de fleste tilfellene var dårlige arbeidsvilkår og HMS fordi kostnadene hadde blitt presset så lavt som mulig for å vinne anbudskonkurransen:

«Den første revisjonen tok vi de på at de gikk på vanlig diesel, mens de ifølge kontrakten skulle gå på biodiesel. Andre momenter var at de ikke gav sjåførene tilstrekkelig opplæring, ga de ikke arbeidsutstyr som vinterklær

og arbeidsredskap til å håndtere bilen» (leder).

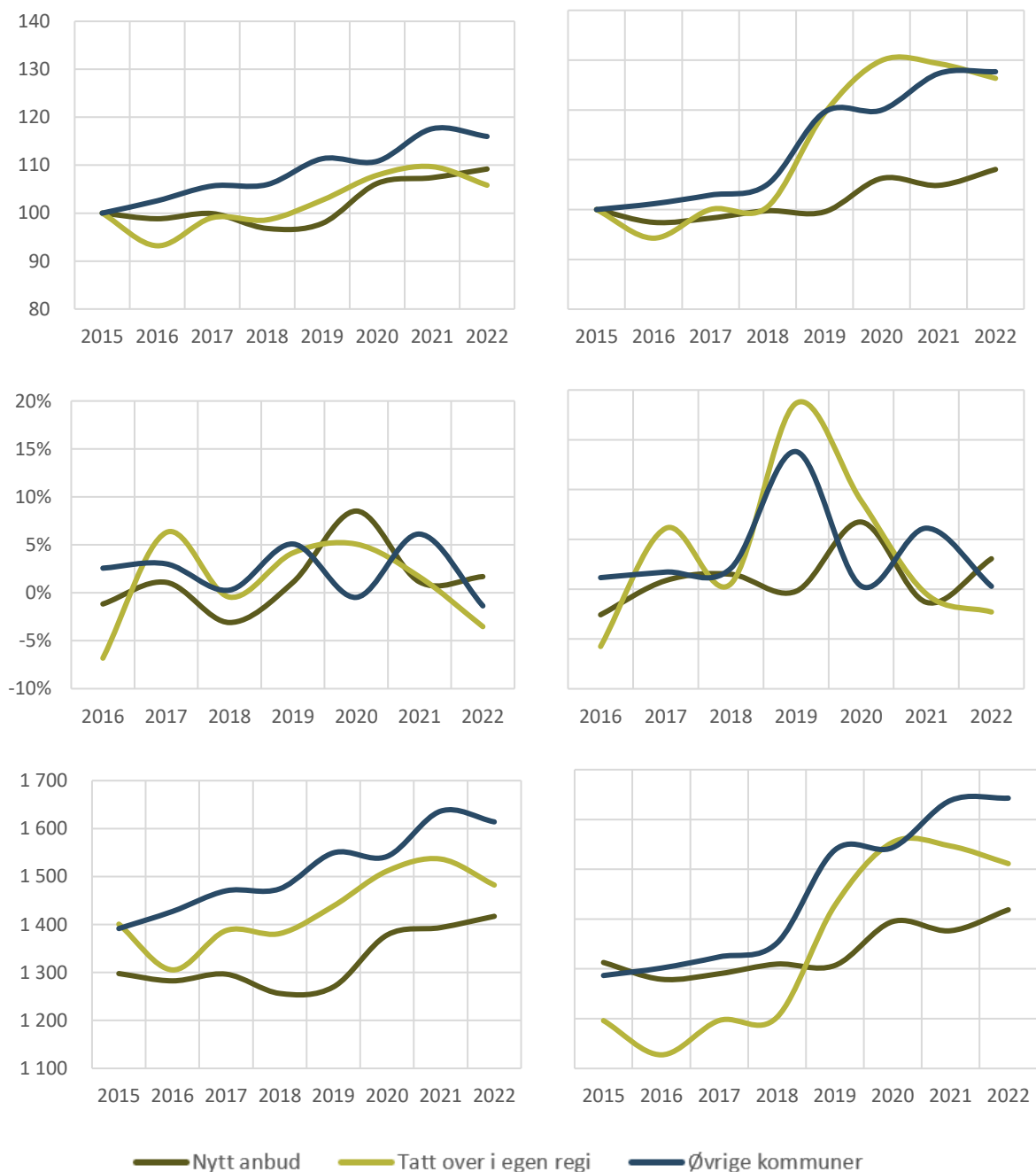
Merk at dette var i en tid da pris ble vektet høyere i konkurransene enn det gjennomgående gjøres i dag. Det er nærliggende å anta at anskaffelsene innen renovasjon har endret seg noe siden anbuds-konkurransene med Veireno, RenoNorden og Retur, som følge av:

- Økt fokus på kvalitet og miljø som følge av nye krav i bransjen og samfunnet generelt
- Stort fokus på faglig utvikling av og innovasjon innen offentlige anskaffelser
- Søkelys på sosial dumping særlig innen bygg og anlegg, i både media og partene i arbeidslivet
- Kritikk og mediedekning av anskaffelsene i etterkant av konkursene

Vi understreker at en må utvise forsiktighet i tolkingen av gebyrtallene. Samtidig som de som tok over i egenregi hadde den tydeligste endringen i gebyrgrunnlag, hadde de også det laveste gebyrgrunnlaget per innbygger fram til 2019. I 2022 hadde kategoriene for egenregi, nytt anbud og øvrige kommuner et gebyrgrunnlag på henholdsvis 1 511, 1 435 og 1 621 kroner. Gebyrinntektene per innbygger var samtidig på henholdsvis 1 482, 1 430, og 1 596 kroner.

¹⁰ https://www.nrk.no/osloqviken/arbeidstilsynet_-veireno-har-begatt-grove-brudd-pa-arbeidsmiljoeloven-1.13232892

Figur 3.2 Gebyrinntekter (venstre) og gebyrgrunnlag (høyre) per innbygger i 2023-kroner. Øverst: Indeksert (2015=100). I midten: Årlig prosentvis endring. Nederst: 2023-kroner.

Note: Gjelder kun for kommuner som har rapportert inn tall for et gitt år. Følgelig vil det kunne være avvik, men kontrollerer vi har gjort viser at disse trolig er mindre (kontrollert ved å ekskludere og inkludere kommuner som ikke har rapportert for alle år). Oslo er ekskludert i datagrunnlaget.

Kilde: SSB-tabell og 13056 og Revidert nasjonalbudsjett 2023

3.2 Innsamling og utsortering

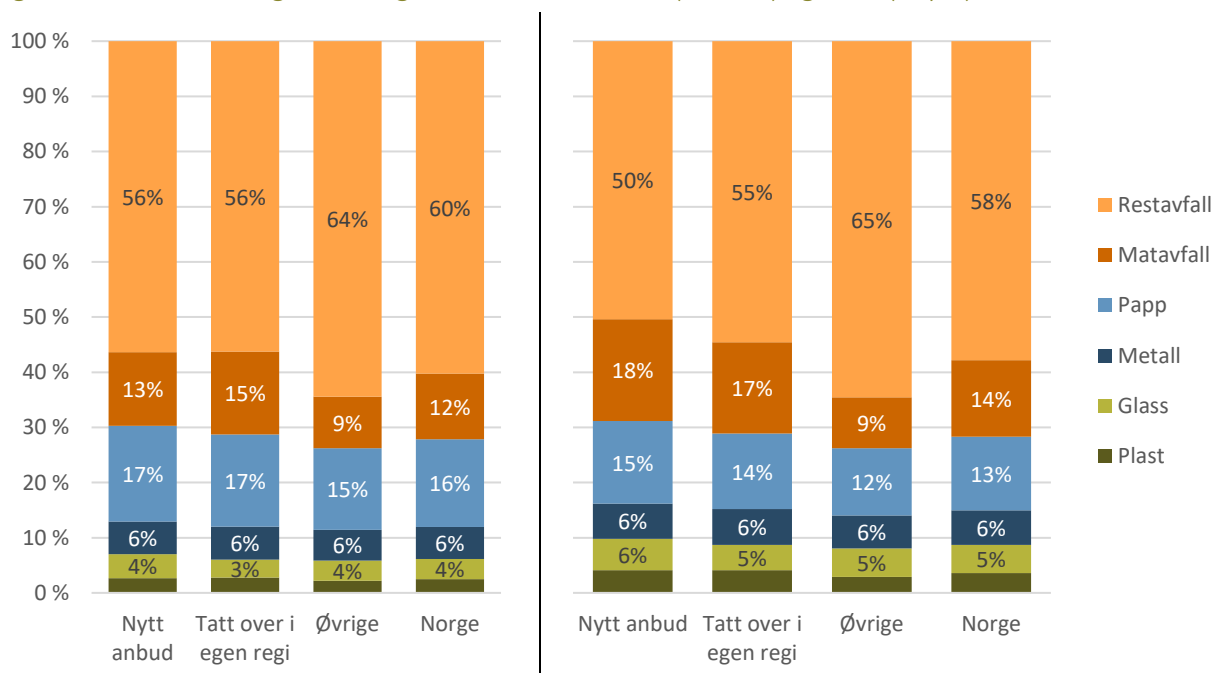
De ulike kommunekategoriene har store likhetstrekk når det gjelder avfallssortering, jf. figur 3.3. Både de som satte ut tjenesten med nytt anbud og de som overtok i egenregi har redusert sin andel restavfall fra 2016 til 2022, men de som ikke ble rammet av konkursene («Øvrige» i figuren) har økt andelen svakt. Samtidig har andelen matavfall økt for både de som satte ut tjenesten med nytt anbud og de som overtok i egenregi, men mest for førstnevnte. Andelen plast og glass har økt for samtlige kategorier, mens andelen metaller har vært uendret. Andelen papp har falt for alle kategoriene.

De som tok over i nytt anbud har den laveste andelen restavfall i 2022, og den høyeste andelen avfall av andre materialer (se note til figur). Kommuner som ikke var direkte påvirket av konkursen har samtidig den høyeste andelen restavfall og den laveste andelen annet avfall.

Intervjuene våre tyder på at det er ulike løsninger innen innsamling. Særlig viktige forskjeller er én-kammer- vs. tokammerbiler, antall dunker og tømehyppighet. Vi har ikke avdekket noen klare forskjeller mellom kategorier av renovasjonsvirksomheter eller kommuner.

I figur 3.3 viser vi sammenlignbare tall for flere kategorier av kommuner, men vi har også undersøkt tilgjengelige årsrapporter for de som overtok i egenregi, og tallene fra disse innsamlingstjenestene gir et noe «bedre» inntrykk enn figur 3.3, som viser tall fra både innsamling/henteordning og gjenvinningsstasjon. Når vi samler tallene fra flere årsrapporter ser vi at andelen innsamlet restavfall har falt mer enn figur 3.3 viser, mens særlig andelen matavfall har økt betraktelig blant de som overtok tjenesten i egenregi.

Figur 3.3 Avfallssortering. Fordeling etter materiale. 2016 (venstre) og 2022 (høyre).

Note: Følgende typer avfall er ikke inkludert i figuren; EE-avfall, treavfall, hageavfall, tekstiler, utsortert brennbart, farlig avfall, annet, byggavfall, forurensede/ lett forurensede masser, gips og bildekk. Oslo er ekskludert i datagrunnlaget.

Kilde: SSB-tabell 13136

Bilparken

Intervjuene våre tyder på at de private renovasjonsvirksomhetene utnytter kapitalen (bilene) bedre ved å kjøre de mer enn de gjør i offentlig sektor. Sett fra et samfunnsøkonomisk perspektiv er høy utnyttelse av kapitalen isolert sett produktivt fremmende og dermed bra, men det er problemer tilknyttet dette. Høy utnyttelse av kapitalen reduserer samtidig levetiden til bilene og kan medføre ubekvem arbeidstid for de ansatte, i tillegg til lite trafiksikker kjøring. Totalt sett er det ikke åpenbart hva som er best i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

«Vinteråret er vanskeligere. Sjåførere som er erfarne og kjent er verdifullt. Den private tjenesteleverandøren vi hadde på kontrakt slet ut utstyret dobbelt så fort med hard kjøring av biler, mye utskiftning av sjåførere med lite kompetanse på kjøring. Det er en del kunnskap i å kunne kjøre på sanne veier» (leder).

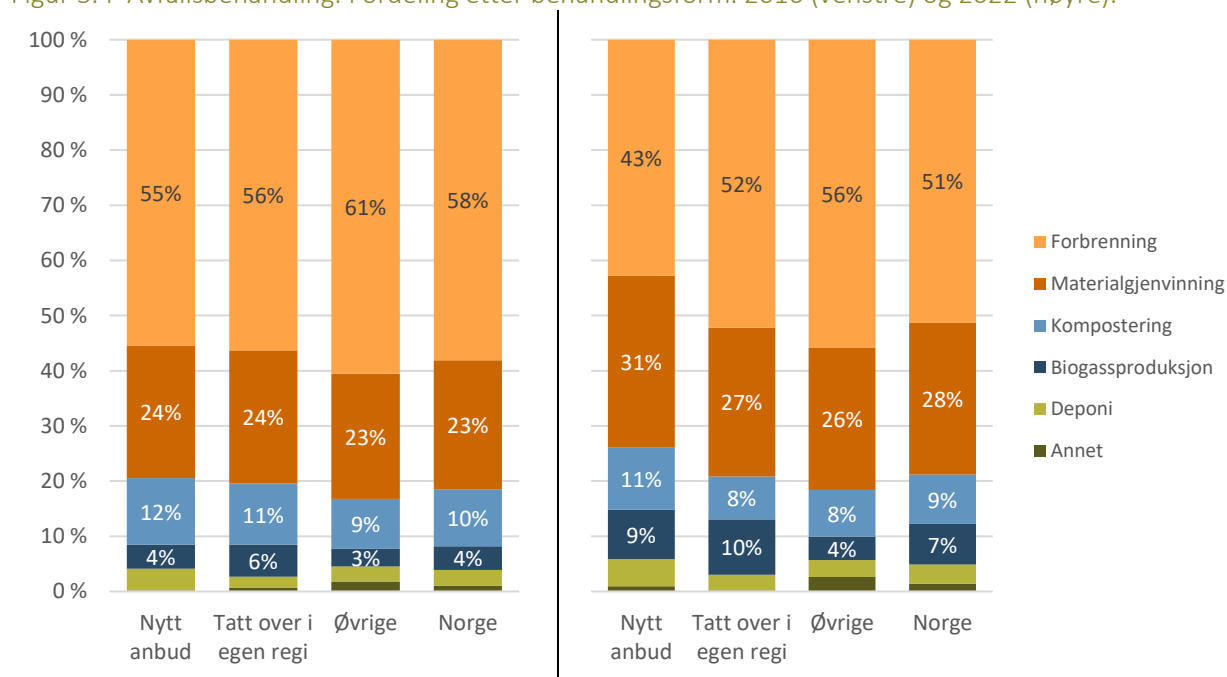
I flere av intervjuene hører vi at de private oppnår lavere innkjøpspriser på bilene enn de gjør i offentlig sektor.

Samtidig hører vi også at ansatte opplever økt grad av medvirkning når det gjelder biler og utstyr i offentlig sektor. Det er nærliggende å anta at skreddersøm eller tilpasning av bil- og bilutstyrsinnkjøp skaper en bedre arbeidshverdag for de ansatte og øker kvaliteten på tjenesten. Samtidig er det kostnadsdrivende med slik tilpasning ved innkjøp, sammenlignet med å kjøpe «standardprodukter».

3.3 Behandling

Etter innsamling sendes avfallet til behandling. Litt over halvparten av avfallet går til forbrenningsanlegg. For kommunene som etter konkursen la ut innsamlingstjenesten på nytt anbud, er andelen som går til andre behandlingsformer enn forbrenning og deponi høyere enn for de andre kommunekategoriene i både 2016 og 2022, jf. Figur 3.4.

Figur 3.4 Avfallsbehandling. Fordeling etter behandlingsform. 2016 (venstre) og 2022 (høyre).

Note: Oslo er ekskludert i datagrunnlaget

Kilde: SSB-tabell 13136

Samtidig har de som la ut innsamlingstjenesten på nytt anbud en høyere andel materialgjenvinning og kompostering enn de som overtok i egenregi i 2022. De som la ut nytt anbud hadde en økning i materialgjenvinningen på sju prosentpoeng fra 2016 til 2022, mens de som overtok i egenregi hadde en økning på tre prosentpoeng.

De som overtok i egenregi, har i 2022 en noe høyere andel avfall til biogassproduksjon og noe lavere andel avfall til deponi enn de som lyste ut nytt anbud.

3.4 Endring og utvikling i tjenesten

I nyere tid har det kommet økte krav til utsortering og materialgjenvinning. I tillegg forventes det økte krav i nær framtid. Dette skaper utfordringer for renovasjonstjenesten, da mange må gjøre endringer for å imøtekomme nye krav, og alle må arbeide for å øke utsortering og materialgjenvinningen.

Ovenfor omtalte vi sorteringsgrad og materialgjenvinning i norske kommuner i 2016 og 2022, der både de som overtok i egenregi og de som fortsatte med anbud i 2017 har redusert andelen restavfall og økt andelen materialgjenvinning i perioden.

Et moment vi har spurt intervjuobjektene våre om er forskjellen mellom å styre tjenesten med kontrakter og å styre med tjenesten i egenregi og eventuelle fordeler og ulemper med de to løsningene når det gjelder muligheten til å gjøre endringer i tjenesten og imøtekomme nye krav fra staten.

Et av intervjuobjektene våre har erfaring med overgangen fra anbud til egenregi for gjenvinningsstasjoner, og sier de opplever økt kvalitet og mer forn-

øyde ansatte etter endringen. De opplever at kortere kommunikasjonslinjer gjør kvaliteten på tjenesten bedre, og gjør det enklere å gjøre kvalitetsfremmende endringer i tjenesten. Vi har ikke snakket med noen med erfaringer om overgangen fra egenregi til anbud.

Tidligere daglig leder i Romsdalshalvøya Interkommunale Renovasjonsselskap (RIR) og daglig leder av Ålesundsregionens interkommunale miljøsel-skap (ÅRIM) har skrevet en omfattende artikkel om overgangen fra anbud til egenregi etter RenoNorden-konkursen i 2017. De skriver blant annet:¹¹

«En av gevinstene som kom ganske raskt var en enklere kommunikasjon og «kortere vei» mellom RIRs kundesenter og bilene».

Alle lederne for virksomheter som driver i egenregi, sier i intervju at en viktig og opplevd fordel med egenregi er at det er lettere å gjøre endringer i tjenesten. De vektlegger også at endringer kan gjøres løpende, og uten tids- og kostnadstap på forhandlinger med en privat leverandør. Argumentene ovenfor trekkes også fram av tillitsvalgte i mange av de samme virksomhetene.

Videre sier lederne i virksomhetene som driver i egenregi at det er lettere å se helheten i renovasjonstjenesten på tvers av innsamling, gjenvinningsstasjoner og andre eventuelle anlegg når de driver i egenregi.

I årsrapporten til Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RfD) for 2022 står det (Renovasjonsselskapet for Drammensregionen, 2022, s. 17):

¹¹ <https://www.samfunnogokonomi.no/2021/03/egenregi-eller-konkurranseutsetting/>

«Etter at RfD overtok ansvaret for gjenvinningsstasjonene har det vært en gledelig utvikling av faste og mer forutsigbare heltidsstillinger, samt at andelen ansatte med fagbrev har økt med 33 prosent. RfD skal satse mer på kompetanseheving i alle deler av virksomheten for å møte strengere krav til sortering, avfallsminimering og digitalisering. Dette har vært et godt første steg i riktig retning.

Muligheten for at RfD kan ta inn henteordningen i egenregi har vært oppe til diskusjon flere ganger tidligere, men har blitt enda mer relevant å utrede etter den vellykkede overtakelsen av både driften på gjenvinningsstasjonene og avfallshenting fra hytter og fritidseiendommer i Sigdal kommune.»

MOVAR IKS (Mosseregionen vann, avløp, og renovasjon) besluttet i 2020 å ta over innsamlingstjenestene i egenregi, da kontrakten med Nordren og Retur gikk ut.¹² Beslutningen ble ikke tatt fordi MOVAR var misfornøyd med de private tjenesteleverandørene, men fordi de mente det ville være fordelaktig å drive i egenregi. MOVAR fikk gjennomført en utredning om konsekvensene av å ta tjenesten i egenregi, og utrederne vurderte at kostnadene ville være upåvirket, og at det ville være en rekke fordeler for MOVAR IKS ved å drive i egenregi, deriblant:¹³

«bedre kontroll på kostnader og spesielt i forbindelse med endringer, kompetanseoppbygging i egen organisasjon, kontroll med arbeidsmiljø og arbeidsbetingelser, bedre styring på tjenesten og tjenestekvaliteten, bedre kommunikasjon og tettere oppfølging

av innbyggeren, forutsigbar tjeneste uten fare for kontraktsbrudd eller konkurs, større smidighet i forhold til endringer og innovasjon, unngår tidkrevende tilbudsprosesser og kontraktsoppfølging».

Blant fordelene med videre anbudslosning ble følgende nevnt:

«Beste prisen markedet gir på tilbudstidspunktet, renovatør bygger opp driftsorganisasjon, avtalt risiko fordeles mellom renovatør og MOVAR. MOVAR kan fokusere på bestillerrollen, og slipper å organisere og drifte innsamlingen selv».

Et intervjuobjekt blant lederne som driver med anbud opplever det som vanskelig å få den private tjenesteleverandøren til å levere på kvalitet, og sa i intervjuet at:

«De er i hovedsak opptatt av tom dunk, og det holder ikke lenger» (leder).

De som driver med anbudslosning trekker imidlertid fram at man med god bestillerkompetanse kan lage gode kontrakter med opsjoner som åpner for endringer og tilpasninger i tjenesten underveis, og opplever at de klarer å imøtekomme krav og gjøre ønskede endringer i tilstrekkelig grad med tjenesten på anbud. Samtidig erkjenner enkelte at det i noen tilfeller kan forekomme dyre kontraktsendringer.

De fleste kommunale avfallsselskapene og kommunene som er bestillere mener denne organiseringen gjør dem mer fokusert på innovasjon og utvikling, fordi de fokuserer på utvikling i kvalitetskrav i kontrakten, mens de som driver i egenregi blir mer fo-

¹² <https://www.movar.no/renovasjon/15-renovasjon/743-movar-henter-av-fallet-med-egne-ansatte-fra-2022.html>

¹³ Hentet fra referat fra styremøte i MOVAR IKS den 18. juni 2020.

kusert på daglig drift og klarer ikke å gjøre endringer like raskt. At man i egenregi fokuserer mer på daglig drift og at det kan være vanskeligere for organisasjonen å «løfte blikket» og drive utvikling ble også nevnt et av intervjuene med en leder i et kommunalt avfallsselskap som driver i egenregi.

Et slikt resonnement om organisasjonens innstilling/fokus er relevant, men å få til både tilstrekkelig endring i tjenesten og å ha fleksible kontrakter krever svært god bestillerkompetanse og at man følger svært godt med i bransjens utvikling i landet for øvrig. Det er ikke nødvendigvis noe som er mulig for alle kommuneorganisasjoner i landet.

Mange av momentene nevnt ovenfor er også å finne i en utredning av årsakene til økt bruk av egenregi på innsamlingstjenestene i Sverige, der det at økt kompleksitet i tjenesten krever økt bestillerkompetanse og ressurser til å følge opp kontrakter også trekkes fram (Avfall Sverige, 2019). Svenske kommuner rapporterer også at de opplever at den økte kontrollen som kommer med egenregi er viktig, fordi de opplever at den gir økt kvalitet.

3.5 Andre utfordringer med egenregi og anbud

I forrige del var vi innom en del momenter som dreier seg om forskjeller mellom renovasjonstjenesten i egenregi og på anbud. I denne delen beskriver vi andre momenter som gjelder egenregi og anbud på innsamlingstjenestene.

Transaksjonskostnader ved anbud

Når en tjeneste settes ut på anbud, medfører det transaksjonskostnader. Transaksjonskostnadene består av utarbeidelse av anbud, utvelgelse av leverandør samt oppfølging av de som vinner anbudet. Kostnadene øker både med kompleksiteten i tjenesten og med behovet oppdragsgiver har for kontroll over og koordinering av utøvelsen. Trans-

aksjonskostnadene knyttet til kontroll og revisjon løper hele kontraktstiden.

En annen (engangs-)kostnad som inntreffer ved virksomhetsoverdragelse fra kommuneforvaltningen eller kommunalt eid foretak til privat virksomhet, er de økonomiske forpliktelser kommunen vil ha til å oppregulere tidligere opparbeide rettigheter til tjenestepensjon for berørte ansatte.

Hvorvidt en eventuell kostnadsbesparelse av å ha en tjeneste på anbud er større eller mindre enn transaksjonskostnadene er ikke åpenbart, og ikke noe vi har undersøkt i dette prosjektet.

Kapitalbinding ved egenregi

Å drive innsamling i egenregi krever omfattende investeringer i bilpark, noe som kan oppleves som krevende, både ved at det binder en del kapital, og at det kan være kostbare anskaffelser.

Enkelte informanter peker på kapitalbinding som en utfordring med egenregi. I tillegg er det flere som mener at de private tjenesteleverandørene oppnår bedre innkjøpspriser og gjør disse innkjøpene raskere enn kommunen selv klarer.

Samtidig er det mange informanter for virksomheter som driver i egenregi som ikke nevner dette med kapitalbinding og kostbare bilinnkjøp som en problemstilling. Kommunenes finansieringskostnad vil også være lavere enn for private virksomheter, fordi det er lavere risiko forbundet med utlån til kommuner enn privat næringsliv.

4 Ansatte

I dette kapitlet fokuserer vi på temaer og indikatorer som gjelder de ansatte. Nærmere bestemt beskriver vi funn fra intervju og statistikk og undersøker forskjeller mellom virksomheter, og mellom de som driver i egenregi og de som har satt ut tjenesten på anbud.

4.1 Lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår

Funn fra intervju tyder på at det er forskjeller i lønnsnivå mellom renovasjonsselskapene, også mellom de som driver i egenregi.

Flere av virksomhetene har lønn over tariff, for å rekruttere og beholde et tilstrekkelig antall ansatte samt for å beholde deres kompetanse. Intervju med tillitsvalgt i privat sektor tyder på at lønnsnivået der ligger nær minstesatsen i tariffavtalene, men vi har ikke fullstendig informasjon om dette.

De fleste virksomhetene som driver i egenregi gir mer lønn til de med fagbrev, men ikke alle. Informasjon innhentet i intervju og søk på nett tyder på at

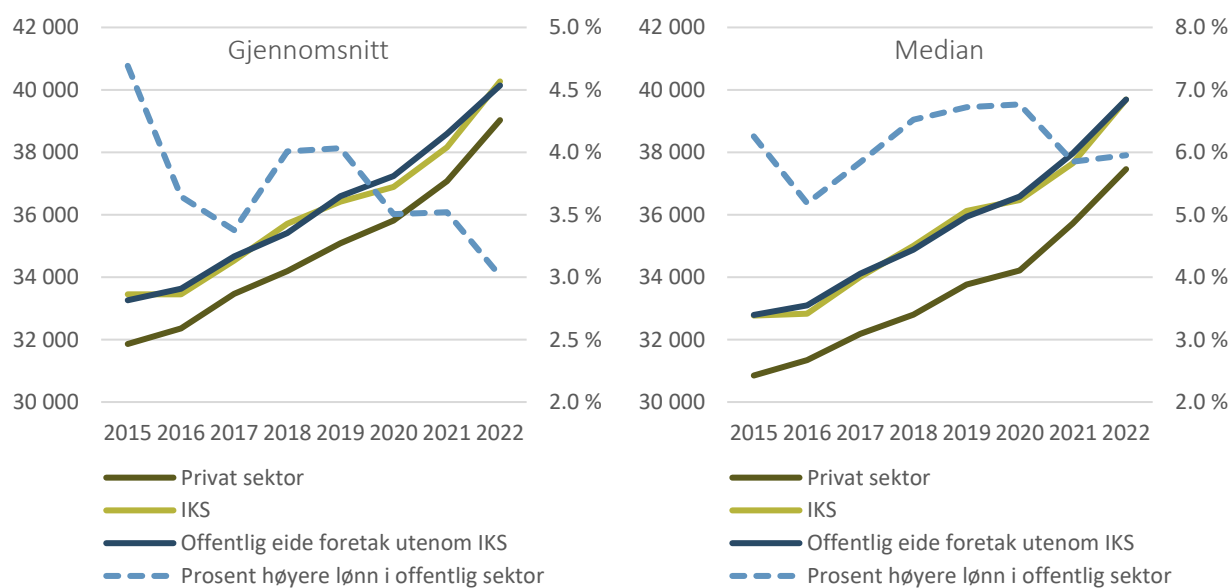
de fleste som jobber på anbudskontrakter i dag har tariffavtale, med lønnstillegg for fagbrev.

Et av de kommunale avfallsselskapene vi har intervjuet, overtok RenoNordens ansatte og innsamlings-tjenesten i egenregi, og videreførte lønnsatsene disse hadde og gir ikke lønnstillegg for fagbrev. Denne virksomheten har imidlertid økt lønnsatsene for å harmonere med andre kommunalt ansatte etter en kommunesammenslåing.

Intervjuene tyder altså på at det er høyere lønn i offentlig sektor enn i privat sektor, noe offentlig statistikk bekrefter (se Figur 4.1 for statistikk for renovatører). Avtalt månedslønn var høyere i offentlig sektor enn i private sektor både for renovasjonsarbeidere og gjenvinningsarbeidere i perioden 2015 til 2022. Intervju tyder på at de ansatte som kom over i egenregi etter konkursene gikk opp i lønn:

«De steg med 30-40 tusen i lønn» (tillitsvalgt).

Figur 4.1 Gjennomsnittlig og median avtalt månedslønn for renovasjonsarbeidere, fordelt på sektor

Kilde: SSB

Avstanden mellom offentlig og privat sektor har vært relativt stabil i perioden når vi ser på median avtalt månedslønn. Merk at medianen er lavere enn gjennomsnittet både i privat og offentlig sektor, men forskjellen mellom gjennomsnittet og medianen er størst i privat sektor, noe som indikerer en mer sammenpresset lønnsstruktur i det offentlige.

Se Vedlegg for flere tall fra lønnsstatistikken.

Arbeidsvilkår

For resonnementene som følger forutsetter vi at lønnstakerne i privat og offentlig sektor både får overtidsbetalt i tråd med arbeidsmiljøloven og at overtiden registreres. Det er imidlertid ikke sikkert driften var lovlig, noe Veireno-saken vitner om. Intervjuer tyder også på at ikke var som det skulle i de konkursrammede selskapene:

«De jobba dag og natt. De begynte tidlig og slutta seint. Var du heldig fikk du overtid. Men det fikk de ikke. De fikk kun timebetaling» (tillitsvalgt).

Lønnsstatistikken tyder på at det er større omfang av overtidsarbeid i offentlig sektor, fordi median overtidsbetaling er høyere i offentlig sektor enn i privat sektor, og forskjellen er større enn det som kan forklares av lønnsforskjellene vist ovenfor. Samtidig viser statistikken at gjennomsnittlig overtidsbetaling er høyere i privat sektor, som tyder på at det er noen av de ansatte i privat sektor som jobber svært mye. En mulig årsaksforklaring er at det er en seleksjon av lønnstakere som ønsker å jobbe mye mot privat sektor.

Vi har ingen grunn til å si at omfanget av overtidsarbeidet i verken offentlig eller privat sektor er høyt i

dag, da vi ikke har sammenlignet det med andre næringer.

Omfanget av uregelmessig tillegg er større i privat sektor, noe som tyder på at det er større omfang av ubekvem arbeidstid.

Pensjon

Vi har ikke innhentet data for pensjon spesifikt, men funn i intervju og SØAs erfaringer med analyser av pensjonsvilkår i andre bransjer tyder på at pensjonsordningene er bedre i de offentlige virksomhetene enn i de private. Særlig tyder intervjuene på at pensjonsvilkårene til de som ble ansatt i kommunale avfallsselskaper etter konkursene ble bedret:

«De betalte bare den obligatoriske 2 prosent» (tillitsvalgt).

Innen offentlig sektor vil pensjonsordningen avhenge av organiseringen av renovasjonstjenesten. Dersom en kommune har renovasjonstjenesten som en del av kommuneadministrasjonen, vil kommunen tilby offentlig tjenstepensjon. Ved offentlig tjenstepensjon trekkes arbeidstakerne 2 prosent av lønnen til pensjon, og arbeidsgiver betaler inn i snitt mellom 15-20 prosent.¹⁴

Imidlertid er svært mange renovasjonstjenester organisert i IKS eller kommunale ASer, og kan sies å være konkurranseutsatt, noe som innebærer at arbeidsgiver under visse betingelser kan velge mellom å tilby offentlig tjenstepensjon eller hybridpensjon. Vi har imidlertid vært i kontakt med seks IKSer som har innsamlingstjenester i egenregi, og alle disse oppgir at de har ytelsespensjon.

¹⁴ <https://www.klp.no/pensjon/offentlig-tjenstepensjon-kort-fortalt>

Hybridpensjon er en ordning som ligger mellom innskuddspensjon og offentlig tjenstepensjon. Den gir bedre pensjon enn innskuddspensjon, og spesielt bedre for kvinner. Hybridpensjon gir lik pensjon for kvinner og menn og er livsvarig, i motsetning til innskuddspensjon. Hybridpensjonen som konkurransutsatte virksomheter i offentlig sektor kan velge å benytte seg av innebærer en arbeidsgiverandel på 7 prosent og en arbeidstakerandel på 2 prosent.¹⁵

Obligatorisk tjenstepensjon kan være enten innskuddspensjon eller hybridpensjon. Den obligatoriske tjenstepensjonen som arbeidsgiver setter av for arbeidstakerne varierer fra 2 til 7 prosent av lønnen.

Statistikk fra Finans Norge viser at minstesatsen på 2 prosent er mest vanlig, blant innskuddspensjonsordningene i næringslivet.¹⁶ Om lag 22 prosent av ansatte med innskuddspensjon hadde ordninger som ga innskudd på 2 prosent av lønn ved utgangen av 2022.¹⁷

Av Norsk gjenvinning-konsernets årsrapport 2021 framgår det at innskuddspensjon står for om lag 94 prosent av pensjonsforpliktelsene i 2021 (92 prosent i 2020). Merk at dette gjelder hele konsernet, og dermed utgjør ansatte som jobber på kontrakt med kommunal renovasjon et mindretall. Et anslag på innskuddssatsen i konsernet vil dermed være pensjonskostnadene delt på kostnader til lønn, som begge er oppgitt i årsregnskapet, og denne størrelsen var 3 prosent i 2021 (3,9 prosent i 2020).

Intervju tyder på at de konkurransrammede virksomhetene i bransjen hadde minstekravet på 2 prosent i innskudd.

Oppsummering

Vi finner at lønns-, arbeids- og pensjonsvilkårene til de ansatte i selskapene som ble rammet av konkurransen ble bedret for de som gikk over til kommunale avfallsselskaper som drev i egenregi.

Når det gjelder nåtiden, tyder lønnsstatistikk og annen informasjon på at lønns- og pensjonsforholdene er bedre i offentlig sektor, mens det er mer uklart når det gjelder arbeidsvilkår fordi vi ikke har tilstrekkelig datagrunnlag og informasjon om dette fra intervjuer.

I anbudskontrakter kan man kreve virksomhetsoverdragelse, for å unngå at ansiennitet blir kansellert. Man kan også stille krav til lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår og fagbrevandel. Det medfølger et ansvar om å drive kontroll og revisjon med leverandøren, for å sørge for at kontrakten og kravene i den følges. Tilstrekkelig og kompetent arbeidsinnsats i utforming av kontrakter, og kontroll og revisjon i kontraktsperioden burde i prinsippet kunne utjevne mange av forskjellene mellom offentlig og privat sektor. Intervju og statistikk tyder imidlertid på at det kan være vanskelig å få den private leverandøren til å etterleve krav til kvalitet og kompetanse, selv for en kompetent organisasjon. Samtidig erfarer andre med anbudsløsning at de mestrer dette og opplever gode resultater med kontraktsstyring.

¹⁵ Bedriftsavtalen. Hovedtariffavtalen for selvstendige bedrifter i kommunal sektor 1. mai 2022 – 30. april 2024 mellom Samfunnsbedriftene og Landsorganisasjonen i Norge / Fagforbundet

¹⁶ <https://www.finansnorge.no/tema/statistikk-og-analyse/pensjon-og-sparing/pensjon-via-arbeidsgiver/privat-tjenstepensjon/innskuddsord->

[ninger/#:~:text=Innskuddssatsen%20for%20I%C3%B8nn%20inntil%2012,1%C3%B8nn%20opp%20til%2012%20G.](#)

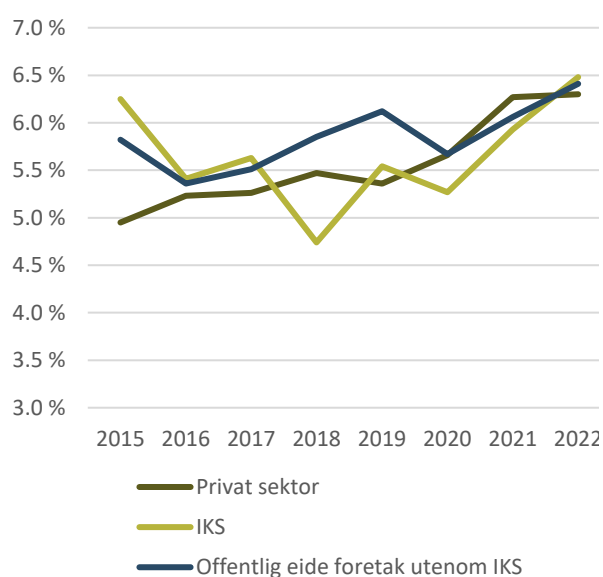
¹⁷ Ibid.

4.2 Sykefravær

Sykefravær er en indikator på arbeidsmiljø og hvorvidt de ansatte blir godt ivaretatt. Samtidig er det den fysiske og psykiske påkjenningen av arbeidsoppgavene som er den dominerende forklaringsfaktoren for sykefravær.

I tillegg til arbeidsmiljø og arbeidsbelastning, vil forskjeller i arbeidsvilkår kunne skape en seleksjonseffekt. Som nevnt i forrige del om lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår tyder lønnsstatistikk på at det er vanligere å jobbe overtid i offentlig sektor, men at det er en viss mengde lønnstakere som jobber svært mye overtid i privat sektor. Selv om mye overtid kan skape høyere sykefravær pga. arbeidsbelastning, kan det også være slik at de som jobber i disse virksomhetene søker seg dit for å jobbe mye og dermed tjene ekstra, altså at disse har høyere arbeidskapasitet og ikke pådrar seg skader eller annet som fører til sykefravær i like stor grad som andre. Isolert sett innebærer dette seleksjonsreson-

Figur 4.2 Legemeldt sykefravær for lønnstakere i næringsgruppen 38.110 Innsamling av ikke-farlig avfall, fordelt på sektor.

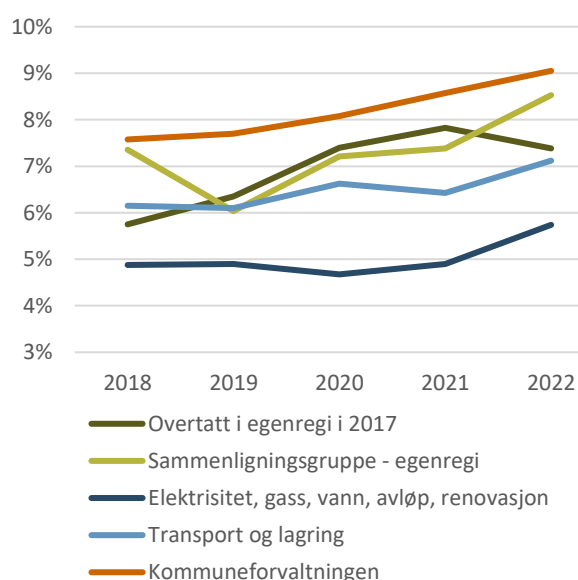
Kilde: SSB

nementet at sykefraværet er lavere i privat sektor enn i offentlig sektor.

Når vi sammenligner legemeldt sykefravær i offentlig og privat sektor, ligger privat sektor noe lavere enn offentlig sektor i gjennomsnitt for perioden 2015-2019, men svakt over i perioden etter. Forskjellene er imidlertid ikke store.

Vi har gjennomgått tilgjengelige årsrapporter for de IKSene og kommunale foretakene som ble rammet av RenoNorden-konkursen i 2017 og tok over tjenesten i egenregi, samt utvalgte andre offentlige virksomheter som har drevet i egenregi over lengre tid og var upåvirket av konkursen. Sykefraværstallene til disse virksomhetene vises for årene 2018-2022 sammen med noen andre næringer for sammenligningskyld. Merk at vi ikke finner sykefraværet til renovatørene på anbudskontrakter i års-

Figur 4.3 Totalt sykefravær for lønnstakere basert på tilgjengelige årsrapporter for utvalgte IKSer og kommunalt eide aksjeselskaper samt utvalgte næringer

Kilde: «Overtatt i egenregi i 2017: Årsrapporter for ti IKSer og kommunale foretak. «Sammenligningsgruppe – egenregi: «Årsrapporter for fire IKSer og kommunale foretak». Annen data: SSB tabell 13935 og 12442

rapportene til bestillerselskapene (kommuner/IKS/ kommunalt AS) fordi arbeidsgiveransvaret ligger hos det private foretaket, og vi kan dermed ikke sammenligne offentlig og privat sektor figur 4.3.

Sykefraværet var om lag likt i gruppen virksomheter som overtok i egenregi i 2017 og de som har drevet i egenregi i lengre tid, utenom årene 2018 og 2022, da sistnevnte gruppe hadde høyere sykefravær enn de som overtok i egenregi i 2017.

Sammenlignet med kommunalforvaltningen ligger sykefraværet lavere i renovasjonsvirksomhetene, noe som i hovedsak skyldes høyere sykefravær i helse- og omsorgstjenestene i kommuneforvaltningen. Næringen transport og lagring hadde lavere sykefravær i årene 2020 og 2021, men utenom det relativt likt de som overtok i egenregi i 2017.

Merk at dette er en vanskelig periode å bruke sykefravær til å si noe om arbeidssituasjonen til de ansatte på, fordi koronapandemien preger tallene i perioden 2020-2022. Koronaperioden medførte høyt korttidsfravær, og det er derfor lite relevant å studere forskjeller i disse tre årene.

4.3 Turnover og rekruttering

Intervjuobjektene blant ledere og tillitsvalgte i kommunale avfallsselskaper som driver i egenregi trekker fram lavere turnover og det å være mer attraktiv som arbeidsgiver, som viktige momenter for å velge egenregi. Enkelte av de vi har snakket med opplever utfordringer i å rekruttere, og mener de klarer å tiltrekke seg og beholde flere renovatører og gjenvinningsarbeidere når de driver i egenregi, fordi de mener de kan tilby gode lønns-, arbeids- og pen-

sjonsvilkår samt et mer stabilt arbeidsforhold enn disse arbeidstakerne opplever ved anbud.

Tidligere daglig leder i RIR og daglig leder i ÅRIM skriver følgende: «Hensynet til rekruttering til renovatøryrket har vært for lavt prioritert de siste årene. Økt bruk av egenregi kan bidra til å styrke slik rekruttering.»¹⁸

Intervjuresultatene våre tyder på at det er høyere turnover der de har tjenesten på anbud, enn der de har den i egenregi, men dette er basert på et tynt datagrunnlag.

4.4 Medvirkning og lokalt partssamarbeid

Funn i prosjektet tyder på at organisasjonsgraden i den private delen av sektoren er lavere enn i den offentlige delen. Vi hadde vanskeligheter med både å finne og å nå fram til fagorganiserte og tillitsvalgte blant private renovasjonsvirksomheter.

Intervjuene våre peker mot at ansatte i offentlige virksomheter opplever større grad av medvirkning i jobben enn de i private sektor. Med medvirkning mener vi en opplevelse av påvirkning på utstyrløsninger, biler, ruter, arbeidstid o.a.

Teoretisk og empirisk litteratur tyder på at en høy grad av tillit og lokalt partssamarbeid har en sammenheng med økt produktivitet (Samfunnsøkonomisk analyse, 2021). Merk at empirisk forskning på dette feltet ikke har fokusert på renovasjonsvirksomheter, og det er ikke rett fram å trekke konklusjonene i forskningen over på renovasjonsbransjen.

¹⁸ <https://www.samfunnogokonomi.no/2021/03/egenregi-eller-konkurranseutsetting/>

Resultatene i Samfunnsøkonomisk analyse (2021) peker mot at et velfungerende lokalt partssamarbeid, gode formelle strukturer på det lokale partssamarbeidet, gode muligheter for medbestemmelse og relativt flat struktur i bedrifter skaper høyere grad av tillit og trivsel. Konsernstruktur og grad av lokalt handlingsrom spiller også inn på disse forholdene, særlig ved at høy grad av sentralstyring fra hovedkontor skaper konflikt og dårligere muligheter for å utnytte lokal medbestemmelse og ansattes ideer til å fremme økt produktivitet.

Når vi ser disse funnene i sammenheng med renovasjonsbransjen og spørsmålet om egenregi eller anbudsløsning, er det nærliggende å tenke at anbudsløsninger skaper større avstand mellom renovatører og gjenvinningsarbeidere på den ene siden, og ledelsen i det kommunale selskapet/IKSet på den andre siden, og at dette er negativt for opplevelse av medvirkning, trivsel og ansattdrevet innovasjon. Det er nærliggende å anta at egenregi skaper bedre lokalt partssamarbeid.

Intervju med både ledere og tillitsvalgte gir indikasjoner på at kommunikasjonen mellom ledelsen og renovatørene og innbyggerne og renovatørene kan være bedre i egenregi, og at egenregi har gitt økt grad av medvirkning for de ansatte.

4.5 Utdanning og kompetanse

Siden 2015 har antallet renovasjons- og gjenvinningsarbeidere mv.¹⁹ økt med i gjennomsnitt 2,2 prosent per år, fra omtrent 10 700 til 11 900 i 2021. I 2022 falt antallet ned til 11 300 (se Figur 4.3). Yrkesgruppen består i stor grad av arbeidstakere med grunnskole- eller videregående utdanning. Videre

har en mindre andel utdanning fra universitet og høyskole.²⁰

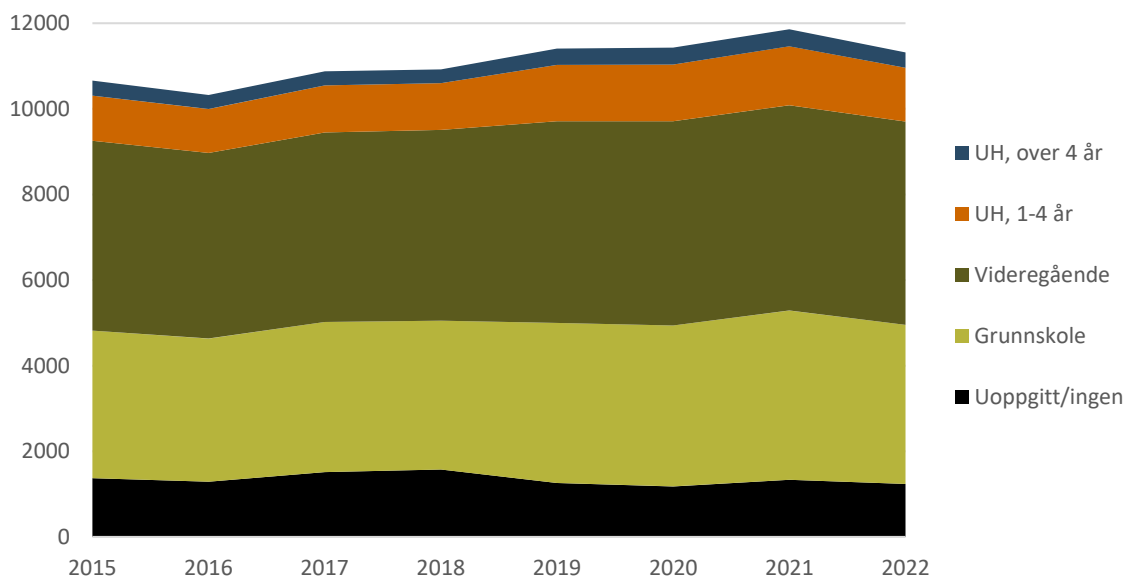
For å bli renovatør er det ikke et krav til formell utdanning. Informasjon fra intervjuer med aktører i sektoren forteller samtidig at ledelsen ønsker at flere ansatte tar fagbrev innen renovatørfagene, da dette, som annen formell utdanning, kan gi mange positive effekter. For eksempel vil fagbrevet kunne bidra til å sikre at de ansatte har mer inngående kompetanse i yrket, som kan bidra til å styrke kvaliteten på renovasjonstjenestene. Andre nevner også de positive effektene det gir i form av mer proaktive kolleger med en yrkesstolthet som senker terskelen for å komme med forslag til endringer som både kan styrke kvaliteten på tjenestene ut mot innbyggerne, men også effektivisere ulike ledd av driften. Andre påpeker også symboleffekten som kommer ved å ta en utdanning, hvor man indikerer en vilje til å jobbe i yrket over lengre tid og gjøre en karriere ut av det.

For å få et fagbrev innen renovasjon kan man enten ta dette som en etterutdanning etter videregående utdanning, eller ta eksamener etter fem år med arbeidserfaring. Flere av våre informanter i avfallsselskaper som driver i egenregi sier at det er en forventning eller tydelig uttrykt ønske fra ledelsens side om at de ansatte tar dette fagbrevet etter fem år i jobb. For å skape insentiver til dette påpeker fem av seks at de gir ansatte høyere lønn ved fullført fagbrev. Enkelte har også gitt andre insentiver i form av studietid i arbeidstiden, for å ta eksamen eller studere til denne.

¹⁹ Dette er en inndeling hentet fra SSB.

²⁰ Reduksjon i antallet med ingen eller uoppgitt er ikke nødvendigvis en reduksjon, men oppdatert informasjon for de enkeltes utdanning, som også kan påvirke tallene for de andre utdanningsnivåene.

Figur 4.3 Antall renovasjons- og gjenvinningsarbeidere etter utdanningsnivå

Kilde: SSB-tabell 12849

Figur 4.4 viser antallet fullførte fagbrev i perioden 2008-2022, fordelt over to ulike utdanningsprogram. Mens antallet fagbrev per år har ligget rundt 50 fra 2008 til 2017 (fra 27 til 65), er antallet omtrent doblet etter 2017, og har ligget rundt 100 i året.

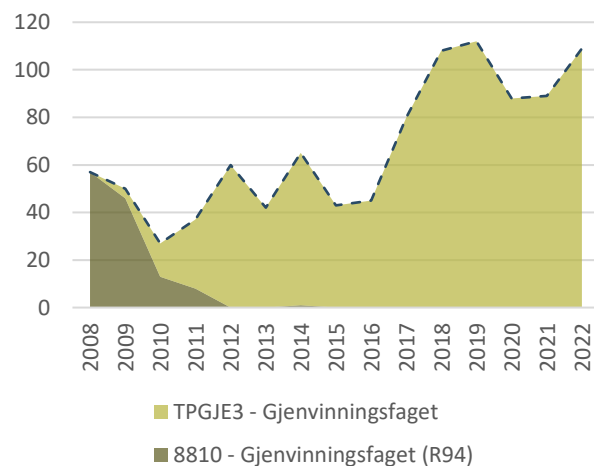
Økningen kan sies å være en del av en generell samfunnstrend, med økt grad av formell kompetanse blant arbeidstakerne i landet. Antallet fagbrev innen alle utdanningsprogrammer økte med 47 prosent i samme periode. Dette er et tegn på at behovet for formell utdanning og kompetanse øker innen flere yrker.

Når antallet fagbrev innen gjenvinningsfaget har økt over dobbelt så mye som antallet fagbrev innen alle utdanningsprogrammer, kan det være fordi kommuner som har driften i egenregi har stilt krav og gitt insentiver til å ta fagbrev.

Krav til lærlinger og andel ansatte med fagbrev kan kontraktstfestes i anbudsprosesser. Imidlertid sier en av informantene våre i ledelsen av en renova-

sjonsvirksomhet med innsamlingstjenesten på anbud at selv om de har kommunisert ønske om lær-

Figur 4.4 Oppnådde fag- og svennebrev i renovatørfag, etter utdanningsprogram.

Note: Hvert år henviser til fagbrev som ble tatt mellom 1. oktober året for og 30. september året etter. F.eks. gir 2008 fagbrev mellom 1. okt. 2007 og 30. sept. 2008.

Fra og med 2020-21 (2021) inkluderer kompetansebevis tatt etter fagopplæring i skole sammen med "Kompetansebevis". De har tidligere vært gruppert med "Fag- og svennebrev".

Kilde: Udir

linger og at ansatte tar fagbrev, blir ikke det imøtekommet av den private tjenesteleverandøren.

Av Maskinentreprenørenes forening (MEF) sine nettsider, der Nordren er medlem, framgår det at Nordren ikke har ansatte med fagbrev.²¹ Intervju med en tillitsvalgt i en annen privat virksomhet tyder på at det er lav fagbrevandel og at arbeidsgiver ikke er pådriver for å øke denne.

Intervju med ledere og tillitsvalgte i kommunale avfallsselskaper tyder på at det er høyere andel ansatte med fagbrev ved egenregi og at det jobbes mer aktivt med å øke andelen i disse virksomhetene, i tillegg til at det å ta fagbrev gir økt lønn i de aller fleste virksomhetene vi har snakket med som driver i egenregi. Høyere fagbrevandel med økt avlønning innebærer økte kostnader, men det er nærliggende å anta at det også medfører bedre kvalitet på tjenesten.

²¹ <https://www.mef.no/om-mef/vare-medlemmer/>

5 Referanser

Avfall Sverige. (2019). *Avfallsinnsamling - Upphandling eller egen regi?* Malmö: Avfall Sverige Utveckling 2019:24.

Renovasjonsselskapet for Drammensregionen. (2022). *Årsrapport 2022*. Drammen: Renovasjonsselskapet for Drammensregionen.

Samfunnsøkonomisk analyse. (2021). *Den norske modellen på virksomhetsnivå*. Oslo: Samfunnsøkonomisk analyse AS.

Vedlegg

Tabell A. Antall arbeidsforhold med lønn 1. november. Renovasjonsarbeidere

	Totalt	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS
2015	4 839	3 096	673	1 070
2016	5 054	3 213	725	1 116
2017	4 946	2 890	873	1 183
2018	5 039	2 834	885	1 320
2019	5 203	2 777	1 015	1 411
2020	5 208	2 682	1 098	1 428
2021	5 210	2 710	1 102	1 398
2022	5 306	2 726	1 147	1 433

Kilde: SSB

Tabell B. Antall arbeidsforhold med lønn 1. november. Gjenvinningsarbeidere

	Totalt	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS
2015	734	430	142	162
2016	697	376	140	181
2017	710	398	143	169
2018	684	354	140	190
2019	717	366	152	199
2020	741	301	227	213
2021	780	312	239	229
2022	857	356	269	232

Kilde: SSB

Tabell C. 1. og 3. kvartil avtalt månedslønn. Renovasjonsarbeidere

	1. kvartil			3. kvartil		
	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS
2015	28 250	31 450	31 010	34 100	35 910	35 630
2016	28 930	31 580	31 280	34 840	35 860	36 000
2017	30 000	31 780	31 850	35 720	37 050	37 170
2018	30 840	33 250	32 500	36 430	38 200	37 920
2019	31 660	34 310	33 640	37 350	39 170	38 770
2020	32 300	34 490	34 260	37 860	39 810	39 470
2021	33 480	35 720	35 560	38 980	41 130	40 740
2022	35 720	37 300	36 860	40 860	42 770	42 850

Kilde: SSB

Tabell D. Gjennomsnitt og median overtidsbetaling. Renovasjonsarbeidere

	Gjennomsnitt			Median		
	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS
2015	2 260	2 030	1 830	480	1 090	750
2016	2 650	2 000	2 240	580	980	940
2017	2 710	2 140	1 900	770	1 100	700
2018	2 930	2 860	2 580	1 090	1 530	1 210
2019	3 080	2 490	2 380	1 320	1 420	1 110
2020	2 660	2 250	2 500	1 050	1 250	1 260
2021	2 630	2 250	2 640	960	1 280	1 380
2022	3 090	2 280	2 840	1 160	1 180	1 560

Kilde: SSB

Tabell E. Gjennomsnitt og median avtalt månedslønn. Gjenvinningsarbeidere

	Gjennomsnitt			Median		
	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS
2015	29 320	31 110	31 240	29 230	32 110	31 790
2016	30 470	29 830	31 110	30 310	31 450	31 520
2017	31 440	30 820	31 920	31 580	32 920	32 640
2018	32 320	32 620	33 200	32 060	33 740	33 620
2019	33 480	32 990	34 080	32 650	34 670	34 930
2020	34 910	34 110	34 120	34 210	35 260	34 500
2021	35 030	36 190	35 520	35 000	37 350	36 090
2022	36 450	38 260	37 040	36 220	39 130	37 900

Kilde: SSB

Tabell F. 1. og 3. kvartil avtalt månedslønn. Gjenvinningsarbeidere

	1. kvartil			3. kvartil		
	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS	Privat sektor	IKS	Offentlig eide foretak utenom IKS
2015	25 170	31 430	29 000	33 060	34 280	34 270
2016	26 710	25 890	29 210	34 130	33 400	33 800
2017	27 700	27 080	29 330	34 320	34 900	34 850
2018	27 900	28 660	30 360	35 110	37 510	36 220
2019	28 680	29 100	30 690	37 350	38 250	37 420
2020	30 530	30 230	30 880	38 970	38 480	37 820
2021	29 500	32 800	32 750	38 160	40 200	39 540
2022	30 730	35 380	33 800	40 630	41 890	41 730

Kilde: SSB

SAMFUNNSØKONOMISK ANALYSE